

Hodnocení diplomové práce

Didaktická hra ve vyučování matematice na 1. stupni ZŠ jako nástroj rozvoje žákovských kompetencí

Michaela Chmelíková

Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Didaktické hry jsou ve vyučování matematice na 1. stupni využívány poměrně často, existuje i řada publikací, které nabízejí učitelům náměty na takové hry. Autorka se proto zaměřuje na to, zda učitelé volí didaktickou hru pouze jako zpestření hodiny, nebo zda didaktické hry mohou cíleným zařazováním do vyučovacích hodin rozvíjet žákovské kompetence. („Hlavním cílem mé diplomové práce je zjistit, jakým způsobem didaktická hra jako metoda výuky přispívá k rozvoji žákovských kompetencí.“) Z tohoto pohledu je téma aktuální a pro pedagogickou praxi i didaktiku matematiky přínosné.

Teoretická část práce je v souladu se zadáním zaměřena na didaktickou hru jako vyučovací metodu. Autorka uvádí přehled výukových metod a forem výuky, všímá si hry jako aktivizující výukové metody z pohledu jejich charakteristických rysů, stručně popisuje, co by mělo předcházet zařazení hry do výuky. Samotný pojem didaktická hra v pojetí různých autorů není vymezen. Následuje přehled klíčových kompetencí v základním vzdělávání.

Praktická část práce je rozdělena do dvou kapitol. První obsahuje soubor téměř 40 didaktických her, které jsou přehledně popsány v tabulkách. U každé z nich uvádí autorka nejen počet hráčů, pravidla a případné obměny, ale i cíl hry a kompetence, které hra rozvíjí. Některé hry jsou převzaté (zdroj je v tabulce uveden), jiné jsou v pedagogickém terénu již tak běžně užívané, že téměř „zlidověly“ a původní zdroj nelze určit. Soubor her diplomantka poskytla respondentům – učitelům jako motivaci pro spolupráci ve výzkumné části práce, proto tabulkový popis doplňují i šablony záznamových archů pro žáky, hrací pole, kartičky s příklady apod. S ohledem na cíl práce je přínosem autorky především analýza her z hlediska žákovských kompetencí. Uváděné kompetence vycházejí jednak ze zkušeností autorky jako učitelky 1. stupně, jednak jsou výsledkem předvýzkumu provedeného na skupině pěti zkušených učitelek.

Další kapitola je zaměřena na výzkum, který provedla autorka. Pomocí dotazníkových šetření a pozorování žáků se pokusila najít odpovědi na následující výzkumné otázky – „Jaké didaktické hry učitelé nejčastěji používají v hodinách matematiky a proč?“, „Které kompetence u žáků rozvíjí systematické užívání této metody?“ a „Jaké hry preferují žáci a je didaktická hra pro žáky motivačním prvkem?“ Pro učitele byly připraveny dva dotazníky. V prvním uváděli libovolný počet her, které nejraději používají v hodinách matematiky, druhý dotazník zjišťoval formou 22 otázek, jak vidí učitelé hru jako motivační prvek a jak podle jejich názoru přispívají didaktické hry k rozvoji žákovských kompetencí. U většiny otázek prováděli respondenti výběr z odpovědí, v závěru dotazníku měli možnost uvést vlastní postřehy a zkušenosti. Výsledky dotazníkového šetření jsou zpracovány formou grafů a celkového slovního zhodnocení. K hledání odpovědi na třetí výzkumnou otázku použila autorka dvouleté pozorování vlastních žáků a materiály, prostřednictvím kterých žáci během této doby hodnotili hry realizované ve vyučovací hodině. Ve čtvrté i v páté třídě byl žákům navíc zadán dotazník zaměřený na oblibu konkrétních her a hodnocení vlastního zapojení do her. I zde jsou odpovědi zpracovány formou grafů a doplněny slovními závěry.

Je zřejmé, že autorka v průběhu výzkumu shromáždila poměrně rozsáhlý soubor informací, ale nedostatek vlastních zkušeností z vědecké práce a především předpokládaný rozsah diplomové práce jí neumožnily všechny plně využít. Na druhé straně je třeba ocenit samostatnost autorky při tvorbě dotazníků i organizaci dotazníkových šetření. Podařilo se jí získat informace od 37 učitelek a učitelů 1. stupně základní školy a skutečně dlouhodobě systematicky pracovat s didaktickými hrami ve své třídě, sledovat a zaznamenávat reakce žáků. Z pohledu každodenní činnosti učitele považují prokázanou schopnost reflexe za významný přínos práce.

Vlastní text je doplněn přílohou s ukázkami dotazníků.

K následujícím připomínkám a otázkám by autorka měla zaujmout stanovisko při obhajobě své práce:

- s. 2 – Různí autoři vymezují pojem didaktická hra odlišně. Co považuje podle vlastního názoru za didaktickou hru autorka?
- s. 6 – Co je míněno větou: „Hrají si na obchod, při čemž vytvářejí své vlastní hodnoty.“? Jak činnost probíhá a o jaké hodnoty se jedná?
- s. 30 – Znázornění ve čtvercové síti (4 x 2, 6 x 3) nekoresponduje s textem (2 x 4, 3 x 6).
- s. 53 – Mezi otázkou položenou učitelům a výzkumnou otázkou je určitý rozdíl. Proč?
- s. 58 a další – Grafy mohly být doplněny o tabulky s četnostmi odpovědí. V tištěné podobě jsou některé číselné hodnoty i legenda méně čitelné.
- s. 69 – Jedna z učitelek v dotazníku uvedla, že dnešní děti si neumějí hrát. Jaký je názor autorky? Změnil se charakter her, o které mají děti zájem?
- s. 70 – Část žáků má raději než hry klasické procvičování učiva (otázka 3), přibližně třetina žáků nevidí, že by se prostřednictvím hry naučili něco nového. Jak na tato zjištění bude autorka jako učitelka 1. stupně reagovat?

Text práce má odpovídající logickou strukturu i grafickou podobu. Diplomantka se však nevyvarovala některých překlepů a jazykových chyb (s. 6 – Skrz hru se učí ..., podmínky... přinášeli, ... prohlubovali (!), s. 11 – zobrazování předmětů a znázorňování..., s. 15 – Hra je chápana, s. 30 – musí sestavit celé. (Co - příklady?), s. 46 – ta vychází (hra?), s. 51 – dělení slov v dotazníku, s. 72 –24, žáků, chyby v interpunkci např. na s. 7, 11, 15, 17, 37, 53).

Předložená práce svým rozsahem (78 stran vlastního textu) i obsahem splňuje požadavky kladené na diplomovou práci. Autorka prokázala schopnost pracovat s odbornou literaturou, osvojila si základy výzkumné práce a dokáže aplikovat její závěry do pedagogické praxe. Kontrola plagiátorství prokázala, že práce je původní (míra podobnosti s jinými dokumenty je 0 %).

Doporučuji předloženou práci uznat jako diplomovou a navrhuji klasifikaci **výborně**.

Doc. PaedDr. Jana Coufalová, CSc.
vedoucí práce

V Plzni dne 27. dubna 2019